

Draga mea Missy

Correspondența ducesei de Saxa-Coburg-Gotha
cu fiica sa, Maria, principesa României (1893-1900)

DIANA MANDACHE

editor

**ISTORIE
CU BLAZON**

CORINT
BOOKS

DIANA MANDACHE
EDITOR

Draga mea Missy

**Correspondența ducesei de
Saxa-Coburg-Gotha cu fiica sa,
Maria, principesa României (1893–1900)**

Traducere din limba engleză de Simona Preda

*Minunatului meu fiu,
Cristian Fotescu*

CRONICI REGALE VICTORIENE

„Nu m-am gândit niciodată să scriu literatură, cu excepția scrisorilor, singura formă de compoziție care mi-a plăcut cu adevărat încă din copilărie”¹ – spunea Maria Alexandrovna, mare ducesă a Rusiei, ducesă de Edinburgh și de Saxa-Coburg-Gotha, despre impresionanta corespondență, din care o parte distinctă este reprezentată de scrisorile cu fiica sa, principesa Maria de Edinburgh, devenită principesă de coroană a României și, mai târziu, regină. Această artă a conversației scrise în rândul familiilor regale atinge apogeul în epoca victoriană.

Principesa Maria de Edinburgh avea să moștenească această distinsă artă de la mama sa și, deopotrivă, de la bunica pe linie paternă. Regina Victoria, faimoasă pentru voluminoasele tomuri de corespondență cu familia, politicieni, scria la o rată de 2 500 de cuvinte pe zi, în timpul domniei sale totalizând aproximativ 60 de milioane de cuvinte, iar dacă ar fi fost scriitoare, ar fi putut publica 700 de volume, potrivit unei statistici britanice.

Când am ajuns în arhivele private ale Casei regale britanice m-a uimit impresionanta corespondență, catalogată pe ani și probleme: familie, politicieni, jubilee etc., cu subdiviziuni. Mai multe volume, spre exemplu, erau dedicate corespondenței cu nepoții, dintre care și cele cu principesa Maria de Edinburgh. Primele epistole ale micii principese au fost scrise în 1880 de la Eastwell Park, în limba franceză, către bunica regină, parte a educației dorite de ducesă (influențată de instruirea de la Curtea imperială rusă), abia mai târziu redactând scrisori în engleză către familie.

Corespondența dintre mamă și fiică, depozitată la Arhivele Naționale ale României de-a lungul unor timpuri convolute, vede astăzi lumina tiparului pentru prima dată în România. Sunt epistolele sugestive, pline de impresii personale, care surprind viața cotidiană, evenimente sociale, precum și dramele sau transformările care au loc la casele

¹ Arhivele Naționale ale României (ANR), Regina Maria (RM), V/2185.

regale europene în ultima parte a epocii victoriene. Corespondentele sunt doi martori regali care observă viața prin lentila privată, facilitând conectarea la istoria europeană.

Maria Alexandrovna s-a născut la 17 octombrie 1853, fiind a doua și singura fiică supraviețuitoare a țarului Alexandru al II-lea și a țarinei Maria Alexandrovna (născută principesă de Hessa-Darmstadt). Ea se formase la curtea imperială rusă – acolo unde crescuse într-o atmosferă grandioasă, dar echilibrată, care personifica într-o mare măsură modul de viață și viziunea despre lume a tatălui ei. Mama sa o descria într-o scrisoare adresată reginei Württembergului, surprinzându-i frumoasele înclinații: „este o fetiță încântătoare, inteligentă și amuzantă, dar și un bun companion”². În tinerețe, obișnuia să citească toate rapoartele diplomatice și consulare ale tatălui său, fapt care i-a desăvârșit gustul de a corespunda tot timpul vieții.

Maria Alexandrovna avea să se căsătorească cu Alfred, ducele de Edinburgh, al doilea fiu al Reginei Victoria, la Sankt Petersburg, la 23 ianuarie 1874. Potrivit tratatului de căsătorie, dacă se nășteau copii, pentru că părinții aveau confesiuni diferite, atunci aceștia erau crescuți, educați ca protestanți, așa cum este obișnuit în cazul principilor și principeselor de același rang aparținând familiei regale britanice. Din căsătorie au rezultat cinci copii, un fiu – Alfred – și patru fiice – Maria, Victoria Melita, Alexandra și Beatrice.

Prin căsătoria cu Alfred, ducele de Edinburgh, Maria Alexandrovna intrase în familia reginei Victoria, participând la evenimentele de la Curte, întâlniri ale familiei, aniversări, jubilee, comemorări. Individualitatea sa puternică și atitudinea intelectuală echilibrată au produs o impresie plăcută bătrânei suverane britanice, care, încă din 1874, a mărturisit într-o scrisoare către fiica sa Victoria, principesa de coroană a Germaniei: „Mi-am format o părere extraordinară despre ea; temperamentul ei minunat și vesel – firea bună și indulgentă, lipsită de bigotism și intoleranță & mintea ei inteligentă și serioasă, atât de ocupată și plină de interes pentru toate, o fac cea mai plăcută companie”³.

Fiica cea mare a ducilor de Edinburgh, Maria Alexandra Victoria, numită de familie Missy (Domnișorica) se născuse la 29 octombrie 1875, la Eastwell House, reședința ducală temporară, clădirea fiind închiriată de la contele de Winchelsea. Botezul ei s-a desfășurat în capela privată a castelului Windsor, în același loc unde tatăl său, ducele Alfred, a fost botezat. În Marea Britanie, familia de Edinburgh își stabilise reședințele la Eastwell Park, în apropiere de Ashford – Ținutul Kent, și la Clarence House din Londra. La 10 ianuarie 1893, la Sigmaringen, principesa de Edinburgh s-a căsătorit cu principele moștenitor al României, Ferdinand, născut principe de Hohenzollern-Sigmaringen, nepotul regelui Carol I.

² ANR, RM, V/2166.

³ Scrisoarea Reginei Victoria către Vicky, principesa moștenitoare a Prusiei, 23 septembrie 1874, în Christopher Hibbert, *Queen Victoria in her Letters and Journal*, Sutton, 2000, p. 237.

În luna august a anului 1893, Alfred și Maria devin duci de Saxa-Coburg-Gotha, ca urmare a moștenirii ducatului după moartea unchiului, Ernst al II-lea de Saxa-Coburg-Gotha. Reședințele din noul ducat au fost amenajate la palatele Ehrenburg, Rosenau⁴ și Edinburgh din Coburg, precum și la vechiul castel baroc Friedenstein din Gotha.

Personalitatea ducesei era un amestec distinctiv de comportament dominant și viziune imperială, dar temperat de percepția abilă și realistă asupra lumii. Aceste calități extraordinare au ajutat-o să facă față multor situații sensibile și dificile pe care le-a întâmpinat de-a lungul vieții sale, încă de când era o tânără mireasă în Marea Britanie, o țară ce-i era necunoscută, apoi ca ducesă germană a trebuit să-și gestioneze echilibrat înaltele responsabilități, măreția și faptele de caritate. În cele din urmă, a sfârșit ca o văduvă îndurerată, confruntată cu dificultăți financiare, război, inclusiv cu uciderea rudelor sale din Rusia, în anii 1918–1919.

Revenind la metodică compunerii scrisorilor, pentru ducesa de Edinburgh acestea au reprezentat un exercițiu riguros și amplu, pe care îl dezvăluie corespondentei sale: „aveam atât de multe de scris pretutindeni și cunoști obiceiul meu de a nu fi capabilă să scriu corespondența decât dimineața, aproximativ o oră. Nu mă pot forța să scriu mai târziu, în cursul zilei”⁵. De asemenea, îi făcea o plăcere imensă recitirea vechii corespondențe a familiei, prețuind-o ca pe o „comoară” – așa cum i-a mărturisit principesei Maria: „La Coburg, în timpul meu liber, am continuat să citesc cu interes corespondența mamei cu mătușa mea Württemberg⁶, pe care o consider interesantă și amuzantă, este din tinerețea lor, din 1840”⁷. Arată astfel aprecierea pentru acest gen de scriere, fiind totodată conștientă de importanța arhivei de familie, tradiție transmisă mai departe copiilor săi.

Ducesa de Edinburgh a avut o atitudine independentă, născută din educația la Curtea imperială rusă, neputând accepta cu ușurință tendințele impunătoare ale reginei Victoria, în special cele referitoare la copii, îndeosebi implicarea în negocierile căsătoriilor principeselor de Edinburgh. Frecvența folosirii unor cuvinte în corespondență indică, potrivit statisticii, importanța relaționării cu regina Victoria (numită „Grandmamma”, „Granny” – bunica, bunicuța, sau „bătrâna doamnă capricioasă”), ce apare menționată de 119 ori, numai în perioada 1879–1900. În cadrul scrisorilor schimbate între ducesă și regele Carol I, publicate în această carte, există alte șapte referințe la regina Victoria:

⁴ La palatul Rosenau (stil neogotic) se născuse principele Albert de Saxa-Coburg-Gotha, devenit prin căsătoria cu regina Victoria principe consort.

⁵ ANR, RM, V/1746.

⁶ Regina consoartă Olga de Württemberg, născută Olga Nicolaevna, fiica țarului Nicolae I.

⁷ ANR, RM, V/2167.

„the Queen”, „la Reine” sau „Grand Mere”. Totuși, în pofida aparentei indiferențe a ducei sale față de familia regală britanică, aceasta nu se poate abține să nu critice scrierile soacrei sale: „Sărmana *Granny*, face întotdeauna de zece ori mai mult decât este necesar, scriind veșnic, telegrafiind tuturor. După-amiaza trecută am găsit-o dictându-i Beatricei din jurnal, fiecare lucru mărunț pe care-l făcea suna atât de neinteresant, la fel cum sunt compuse cărțile ei”⁸. Este poate mult prea critică, din cauza rivalităților existente în familie, corespondența bătrânei regine reprezentând o formă supremă a diplomației dinastice, greu de egalat.

O altă figură interesantă prezentă în aceste scrisori, descrisă în oglindă cu suverana Marii Britanii, este regele Carol I, numit „Unchiul” sau „Onkel”, caracterizat de conservatorism, impunând reguli stricte la Curte, viața sa fiind dominată de datoria față de țară, veșnic atent la politică și politicieni, toate acestea în detrimentul vieții de familie și al relațiilor apropiate. La Carol, ca și la regina Victoria, observăm viziunea regală personală proeminentă, prin care dorea să întruchipeze modelul monarhului ideal în epocă. Atitudinea lor este rezumată prin expresii folosite atât de mamă, cât și de fiică: „tiranicul Unchi” și „sub papucul (*Pantoffel*)”⁹ Bunicii”. Regele Carol I a jucat un rol central în viața lui Missy la Curtea regală din România, în special în timpul scandalurilor cauzate de infidelitățile în cuplul princiar, care domină corespondența din perioada 1898–1900.

Frecvent menționați și descriși în corespondență sunt și Alfred, ducele de Edinburgh, de Saxa-Coburg-Gotha („Papa”), Ferdinand, principele moștenitor al României („Nando”, „Nändchen”), principele Alfred („Brüderle”), regina Elisabeta a României („Mătușa”), Victoria Melita („Ducky”), Alexandra („Sandra”), Beatrice („Baby”) și principele Carol al României („Boisy”, „Bübchen”, „Bübelchen”). De asemenea, sunt menționate în mod regulat și alte rude, precum marii duci ai Rusiei – Vladimir („Unchiul Wladimir”), Serghei („Unchiul Serge”), Paul („Unchiul Paul”), marea ducesă Vladimir („Mătușa Miechen”), împărăteasa Maria Feodorovna („Minny”, „Mătușa Minny”), marea ducesă Elisabeta Feodorovna („Ella”).

Cuvinte precum *Heimweh*¹⁰ și „Rosenau” apar și ele frecvent, indicând angoasa pe care principesa de coroană a simțit-o atunci când a fost smulsă din mediul familiar de acasă, precum și eforturile de a-și construi o nouă viață în România. „Rosenau” este menționat de ducesă și de fiica ei de aproximativ 140 de ori între anii 1879–1900, sugerând casa fericită și amintirile de la îndrăgitul lor palat din Coburg.

⁸ ANR, RM, V/1808 (5 iulie 1897).

⁹ „Unter dem Pantoffel” (sub papucul), e dominată, controlată. În scrisoarea originală, în limba engleză, este folosit termenul în germană – *pantoffel* (papuc).

¹⁰ „Dor de casă” (germ. orig.).

Petrecerea timpului liber este de asemenea des menționată ca dovadă a importanței pe care victorienii o acordau hobby-urilor, statisticile oferind o bună analiză. Pentru ducasă, mersul la teatru era favorit, având 66 de referințe în scrisori, dansul este menționat de 45 de ori, iar tenisul pe iarbă de 25 de ori. De asemenea, pentru Maria Alexandrovna, lectura era o îndeletnicire de petrecere a serilor lungi, pe care o regăsim cu 45 de referințe¹¹, la fel și jocul de cărți Whist. Patinajul a fost un sport îndrăgit și practicat de mamă și fiică, Missy fiind și o excelentă călăreță, dar și pasionată de ciclism. În privința balurilor și a dansurilor de societate, acestea reflectau idealurile victoriene de eleganță, dar și de putere monarhică, celebrând alianțe politice, matrimoniale, cauze caritabile, interacționarea cu înalta societate.

Fenomenele naturale figurează, de asemenea, în corespondența lor, spre exemplu Missy descrie prima ei experiență din timpul unui cutremur care a avut loc în România, iar cuvântul „vreme” este menționat de peste 300 de ori, reflectând preocuparea cotidiană a victorienilor pentru climă. În aceeași măsură, grija regelui Carol față de vreme a echivalat cu o obsesie, acesta relatând detaliat despre climă în jurnalele sale, care devin adevărate buletine meteorologice, proclamând adesea apoteotic: „schöner tag, herzliches wetter!”¹² Un alt domeniu de interes în scrisori era sănătatea și, în special, tot ceea ce ținea de sarcină, naștere, vaccinare, febră tifoidă, probleme dentare, dar și discuțiile despre cancerul laringian care l-a afectat pe ducele de Saxa-Coburg-Gotha. De asemenea, mai există mențiuni consistente despre tratamente și doctori.

Ducesa a fost preocupată de emanciparea feminină în perioada victoriană târzie și, chiar dacă nu era vorba în mod direct despre propria emancipare, ci mai degrabă despre cea a fiicelor sale, ea le-a apărut opiniile, care aparțineau unei întregi generații, considerate adeseori controversate. De exemplu, o sfătuiește pe Missy să îl confrunte în mod direct pe regele Carol: „Trebuie să-i explici Unchiului că pe lumea asta există și tineri veseli, care nu sunt preocupați doar de politică și că principesele pot sta în mod firesc în societate, fără intrigi sau bârfe, iar *Constituția României nu va avea de suferit dacă tu mergi la baluri și dansezi cu ofițeri tineri și nu cu miniștrii bătrâni*”¹³. Alături însă, este foarte dură cu fiica sa, mai ales atunci când Missy încalcă nepăsătoare anumite principii ale vieții de familie. Efectul scrisorilor este evident, iar sfaturile și sprijinul acesteia sunt primite cu recunoștință de către Missy, așa cum reiese dintr-un mesaj din 11 noiembrie 1896:

¹¹ Statisticile referitoare la frecvența folosirii unor cuvinte simbolice în corespondența ducesei cu fiica sa a fost realizată pentru perioada 1879–1900.

¹² „Zi frumoasă, cu vreme caldă!” (germ. orig.).

¹³ ANR, RM, V/1763.

„Scrisorile tale îmi fac mult bine, evident că adesea mă întristează și mă deranjează, dar văd bine adevărul pe care mi-l spui și cred în el din toată inima.”¹⁴

În corespondență, Missy folosește un stil viu și fluid, în acord cu tinerețea sa. Scrie în permanență despre dorul de mamă, după ce a fost nevoită să-și părăsească familia, dar și despre îndrăgitul Rosenau, reședința ducală din Coburg, plecând la doar șaptesprezece ani, ca tânără mireasă a moștenitorului tronului României. Mai târziu, Missy notează în memorii că în zilele de început se simțea „devorată de singurătate și dorul de casă în acel ținut îndepărtat, iar imaginea feței curajoase a mamei înlăcrimate, care mă privea din colțul ușii, întorcându-se iar și iar, îmi umplea inima cu o durere insuportabilă și cu Sehnsucht¹⁵, așa că de multe ori trebuia să-mi înăbuș gura în pernă pentru a nu striga de disperare și de dor – Mama... Mama...”¹⁶

Rândurile scrise arată numeroasele frământări și îngrijorările resimțite de femeile din înalta societate în perioada victoriană, privind încheierea unei alianțe matrimoniale corespunzătoare, după familie, dinastie, religie, cu un soț capabil să asigure stabilitate, prestigiu și avere. De regulă, căsătoria se încheia la o vârstă fragedă, nașterea și problemele care decurgeau din relația adesea distantă dintre soți, copiii, evenimentele sociale sau cele politico-militare fiind, deopotrivă, prezente în scrisori. Ducea sintetizează elocvent rolul unei femei de-a lungul mariajului, potrivit experienței personale: „răbdare și resemnare, acestea sunt adevăratele virtuți ale unei femei”¹⁷

Correspondența surprinde în detaliu relația lui Missy cu noua familie din România, unde se revoltă adesea împotriva rigidității obositoare de la Curte, a comportamentului virtuos și a preceptelor impuse de regele Carol I și regina Elisabeta, recunoscând cu sinceritate că tânjea adesea „după o gură de aer proaspăt, unde nu totul e politică sau poezie!”¹⁸

Într-o scrisoare sugestivă trimisă de ducesa de Edinburgh regelui Carol, în decembrie 1893¹⁹, aceasta subliniază nevoia de-a menține o legătură strânsă cu fiica plecată atât de departe, care suferea din cauza constrângerilor și a cerințelor unui mediu străin conservator. Ea face din aceasta un adevărat „cri de guerre” în privința emancipării principeselor căsătorite în țări străine, care, adoptând o nouă identitate națională și culturală, trec prin chinurile și durerile îndeplinirii datoriilor într-o perioadă în care trebuiau să se adapteze mentalităților dintr-o țară nouă.

¹⁴ ANR, RM, V/2377.

¹⁵ „Dor” (germ. orig.).

¹⁶ Marie, Queen of Romania, *The Story of My Life*, Cassell, Londra, vol. I, p. 290.

¹⁷ ANR, RM, V/2220.

¹⁸ *Ibidem*, V/2409.

¹⁹ *Ibidem*, V/2714 bis.

Caracterul cu adevărat puternic al ducesei se reflectă nu numai în scrisorile trimise fiicei sale, dar și în cele expediate către regele Carol sau ginerelui ei Ferdinand. În noiembrie 1899, avea să-i scrie lui Missy în contextul discuției despre posibilul divorț al principilor moștenitori: „Nu pot și nu voi lăsa lucrurile să continue așa cum sunt acum, răbdarea mea s-a sfârșit și, fără să pierd timpul, am de gând să iau măsuri energice care le vor da tuturor o spaimă îngrozitoare.”²⁰

Pentru a oferi o înțelegere și imagine complete asupra evenimentelor și a chestiunilor sensibile care au afectat-o pe Missy în România, am inclus și extrase din scrisori ale ducesei către regele Carol I al României și principele moștenitor Ferdinand, precum și mesaje către sau de la Miss Elizabeth Saxton Winter, guvernanta principelui Carol. Cartea mai conține și un fragment din ultima scrisoare a lui Alfred, ducele de Saxa-Coburg-Gotha, către Missy.

Volumul reunește o selecție de scrisori din perioada 1893–1900, cu note explicative sau traduceri ale unor cuvinte din germană și franceză (traduse în limba engleză, iar în această ediție în română), cu excepția cazurilor când acestea sunt cunoscute sau intrate în circulație internațională. În multe cazuri, atât ducesa, cât și principesa folosesc cuvinte sau fraze întregi în franceză sau germană, obișnuință a scrisului folosit în mediul multicultural în care trăiau, cel al regalității și aristocrației europene din perioada victoriană. Ducesa, în mod particular, folosea cuvinte și expresii în vechea grafie, scrierea gotică, uneori dificil de transcris. Vechea grafie germană a fost folosită într-o anumită formă în Germania până în anii 1940. La începutul fiecărui capitol am redactat un scurt text introductiv, care rezumă faptele și evenimentele descrise în scrisori. De asemenea, am inserat mici texte de legătură între scrisori, atunci când a fost necesar.

Ambele corespondente au vorbit și au scris bine în limba engleză, chiar dacă ducesa nu era vorbitoare nativă, iar Missy părăsise Anglia la o vârstă fragedă. Cu toate acestea, ducesa avea o părere modestă asupra propriei abilități. Într-o scrisoare către lordul Wolseley, ea recunoscuse: „Nu pot scrie foarte bine în engleză, singura mea dorință este să exprim clar tot ce vreau să spun.”²¹ Și s-a exprimat clar, cu ortografie și punctuație în general corecte, doar ordinea cuvintelor în frază și utilizarea altor limbi trădând originile ei continentale. Missy scria, de asemenea, acurat, deși înclinată să uite folosirea punctuației, ortografia fiind idiosincronică. Dar în orice corespondență scrisă de mână se strecoară greșeli, iar punctuația poate fi uneori greu de determinat. Intenția mea a fost de a oferi o transcriere cât mai precisă a scrisorilor originale, iar micile inconsecvențe de punctuație au fost corectate discret.

²⁰ *Ibidem*, V/1863.

²¹ Royal Archives (RA), VIC/Add. A20/1048, 28 decembrie 1882.

În primii ani din România, Missy nu datează unele scrisori, prin urmare, cronologia lor este problematică. Ea explică într-unul din mesaje că nu are la îndemână un calendar, o consecință a mijloacelor reduse de care dispunea în țara adoptivă. Multă confuzie a fost cauzată și de diferența de douăsprezece zile dintre calendarul iulian, folosit în România, și cel gregorian, folosit în Vestul Europei. Ducea folosește calendarul gregorian atunci când își datează scrisorile și uneori pe ambele, în timp ce Missy folosea din 1893 ambele sisteme de datare, uneori menționând doar data din calendarul iulian, folosit în România. Alteori a fost dificil de stabilit la care dintre datări se referă.

Această amplă corespondență îl va surprinde pe cititor la fel de mult ca pe cercetător, nu numai prin bogăția detaliilor și a întâmplărilor descrise, cât și prin capacitatea de a transmite emoțiile și angoasele corespondentelor, care prin destin și talent au fost în poziția să asiste la mari evenimente și să consemneze propriile experiențe. Au călătorit mult în Europa, întâlnindu-se cu familia, regalități, politicieni sau prieteni la Londra, Windsor, Berlin, Coburg, Darmstadt, București, Moscova, Sankt Petersburg. După moartea soțului ei, Alfred, duce de Saxa-Coburg-Gotha, în viața ducesei se vor produce mari schimbări. În septembrie 1900, avea să mărturisească fiicei sale: „viața mea este atât de diferită acum; cumva, această mare libertate de acțiune pare atât de nefirească!”²²

Aceste documente victoriene dezvăluie un dialog modelat de dragoste, datorie și importanța responsabilităților regale, intrigă la curte, căsătorii, alianțe, informații inedite despre familiile regale europene, în mod particular cele din România, Germania, Rusia și Marea Britanie. Totodată, ele reprezintă un breviar indispensabil al cunoașterii opiniilor și intereselor celor două personalități istorice remarcabile, o relație marcată de îndrumare și experiențe împărtășite, oferind o perspectivă inedită asupra biografiei cercurilor regale europene. Missy și mama ei sunt martori oculari ai unei perioade cu schimbări semnificative, iar acest prim volum reprezintă nu numai o contribuție la istoriografia regalității, dar și un tribut adus memoriei lor, îndeosebi reginei Maria a României.

Diana Mandache

²² ANR, RM, V/1889.

DRAMATIS PERSONAE

- Baby (Infamia)* – principesa Beatrice de Edinburgh, de Saxa-Coburg-Gotha
Boisy, Bübchen – principele Carol al României (mai târziu, regele Carol al II-lea)
Brüderle – principele Alfred de Edinburgh, de Saxa-Coburg-Gotha
Carlo – principele Karl Anton Hohenzollern-Sigmaringen
Charlie, Charly – Charlotte a Prusiei, principesa Bernhard de Saxa-Meiningen²³
Christal – principele Christian Victor de Schleswig-Holstein
Ducky – Victoria Melita, principesă de Edinburgh, de Saxa-Coburg-Gotha, mare ducesă de Hessa
Elen – marea ducesă Elena Vladimirovna a Rusiei
Ernie (Erny) – principele (mai târziu marele duce) Ernst Ludwig de Hessa
Erni H. – principele Ernst de Hohenlohe-Langenburg
Feo – principesa Feodora de Saxa-Meiningen (fiica principelui și a principesei Bernhard de Saxa-Meiningen)
Friedl, Friedel – principele Gottfried de Hohenlohe-Langenburg
George – principele George de Wales, duce de York (mai târziu regele George al V-lea)
Granny, Granmamma, Granmama Queen – bunica, bunicuța, regina-bunică, regina Victoria
Granmama – bunica, împărăteasa Maria Alexandrovna a Rusiei

²³ Titlurile regale pentru principese includ adesea numele soțului datorită tradițiilor istorice înrădăcinate în sistemele patriarhale, unde identitatea unei femei era legată de statutul sau titlul soțului ei. În monarhiile europene, în special în secolul al XVIII-lea și până în prima jumătate a secolului al XX-lea, titlul unei principese reflecta de obicei rangul, numele sau desemnarea teritorială a soțului ei, subliniind precedența sa în ierarhia regală. Existau excepții, în special atunci când o principesă deținea un rang superior sau domnea în nume propriu. Așa a fost cazul mamei reginei Maria, care și după căsătoria cu ducele de Edinburgh folosea și titlul de Alteța Sa Imperială, Maria Alexandrovna, mare ducesă a Rusiei.

Grand Mama Sigmaringen – bunica Sigmaringen, principesa Josephine de Hohenzollern-Sigmaringen.

Gran Papa, Granpapa – bunicul, țarul Alexandru al II-lea al Rusiei

Kostia, Unchiul Costia – marele duce Constantin Constantinovici al Rusiei

Mama – Maria Alexandrovna, marea ducesă a Rusiei, ducesă de Edinburgh, de Saxa-Coburg-Gotha

Mădi – Maria Theresa, principesa Wilhelm de Hohenzollern-Sigmaringen

Mavra – Elisabeta Mavrikiyevna, marea ducesă a Rusiei, soția marelui duce Constantin Constantinovici

Mătușa – regina Elisabeta a României (soția regelui Carol I)

Mătușa Albany, Mătușa Helen – ducesa de Albany (soția principelui Leopold)

Mătușa Alexandrina – ducesă de Saxa-Coburg-Gotha (soția ducelui Ernst al II-lea)

Mătușa Alix – Alexandra, principesă de Wales (mai târziu, regina Alexandra)

Mătușa Antoinette – Antonia, principesa Leopold de Hohenzollern-Sigmaringen

Mătușa Beatrice – principesa Henry de Battenberg

Mătușa Clementine – Clémentine de Orléans, principesa August de Saxa-Coburg

Mătușa Frieda – principesa Friederike de Hohenzollern-Sigmaringen

Mătușa Helena – principesa Christian de Schleswig-Holstein

Mătușa Julie – Julie, principesă de Battenberg, născută Hauke, soția principelui Alexandru de Hessa

Mătușa Marie Flanders – Marie de Hohenzollern-Sigmaringen, contesă de Flandra (sora regelui Carol I al României)

Mătușa Mary – principesa Mary Adelaide, ducesă de Teck

Mătușa Miechen – marea ducesă Maria Pavlovna a Rusiei (soția marelui duce Vladimir)²⁴

Mătușa Minny – împărăteasa Maria Feodorovna a Rusiei

Mătușa Olga – marea ducesă Olga Constantinovna a Rusiei, regină a Greciei

Mătușa Louise – principesa Louise, ducesă de Argyll

Mătușa Louischen – Louise ducesă de Connaught (soția principelui Arthur)

Mătușa Vicky – Victoria, principesa regală, principesa moștenitoare a Prusiei, mai târziu împărăteasa Frederick a Germaniei²⁵

²⁴ Aceasta era născută ducesă de Mecklenburg-Schwerin, preluând și titulatura de marea ducesă Vladimir după căsătoria cu marele duce Vladimir Alexandrovici al Rusiei. Titlul făcea referire la numele și poziția soțului ei în cadrul familiei imperiale ruse, iar titlul soției deriva din cel al soțului.

²⁵ Împărăteasa Frederick, născută Victoria, principesă regală britanică, a devenit împărăteasă germană și regină a Prusiei prin căsătoria cu Frederic al III-lea al Germaniei. După moartea acestuia, a fost

DRAGA MEA MISSY

Mignon, Mărioara – principesa Maria a României (mai târziu regină a Iugoslaviei)

Minny – principesa Maria a Greciei (fiica cea mică a reginei Olga)

Missy (Maddy) – principesa Maria de Edinburgh, de Saxa-Coburg-Gotha, principesa moștenitoare a României

Nando, Nändchen – Ferdinand, principe de Hohenzollern-Sigmaringen, principele moștenitor al României

Niki, Nicky – țarul Nicolae al II-lea al Rusiei

Onkelchen – principele Friedrich de Hohenzollern-Sigmaringen

Papa – Alfred, ducele de Edinburgh și de Saxa-Coburg-Gotha

Papa Hermann – principele Hermann de Hohenlohe-Langenbourg

Philippa – Louise a Belgiei, principesa Philipp de Saxa-Coburg-Kohary

Sandra, Sandrienchen – principesa Alexandra de Edinburgh și de Saxa-Coburg-Gotha

Sandro – principele Alexandru de Battenberg

Socrul – Leopold, principe de Hohenzollern-Sigmaringen

Sophy – principesa Sophia a Prusiei, principesa moștenitoare a Greciei

Täntchen – principesa Louise de Hohenzollern-Sigmaringen

Tatinska, Tetinska – principesa Elisabeta a României (mai târziu, regină a Greciei)

Thora – principesa Elena Victoria de Schleswig-Holstein

Unchiul, Onkel, regele, Unchiul Charles, Pöx – regele Carol I al României

Unchiul Alexis – marele duce Alexis Alexandrovici al Rusiei

Unchiul Arthur – principele Arthur, duce de Connaught

Unchiul Bertie – Albert Edward, principe de Wales (mai târziu, regele Edward al VII-lea)

Unchiul Christian – principele Christian de Schleswig-Holstein

Unchiul Ernst – Ernst al II-lea, duce de Saxa-Coburg-Gotha

Unchiul Misha – marele duce Mihail Nikolaievici al Rusiei

Unchiul Paul – marele duce Paul Alexandrovici al Rusiei

Unchiul Philipe – Philippe, conte de Flandra (cumnatul regelui Carol I al României)

Unchiul Sasha – țareviciul Alexandru (mai târziu, țarul Alexandru al III-lea al Rusiei)

Unchiul Serge – marele duce Serghei Alexandrovici al Rusiei

numită „împărăteasa Frederick” pentru a desemna statutul ei de văduvă a împăratului Frederick, mai degrabă decât să-și folosească numele personal, Victoria. Această convenție a evidențiat legătura cu domnia soțului ei și a evitat confuzia cu alte membre ale familiilor regale numite Victoria (de exemplu, mama ei, regina Victoria).

Unchiul Vladimir – marele duce Vladimir Alexandrovici al Rusiei

Vara Ella – Elisabeta de Hessa, marea ducesă Elisabeta Feodorovna a Rusiei
(soția marelui duce Serghei Alexandrovici)

Vărul William – kaiserul Wilhelm al II-lea

I. IDENTITATE NAȚIONALĂ ȘI DORUL DE CASĂ

1893

Anul 1893 a fost aglomerat pentru ducesa de Edinburgh. Fiica ei, principesa Maria, urma să se căsătorească doar după împlinirea vârstei de 17 ani, așa cum dorise regina Victoria. Potrivit cutumelor, a fost încheiat un tratat de căsătorie potrivit căruia nepoata reginei renunța la drepturile sale la succesiunea tronului Marii Britanii datorită căsătoriei încheiate cu un catolic, Ferdinand, principele moștenitor al României.

După moartea unchiului Ernest de Saxa-Coburg-Gotha la 22 august, Alfred preia conducerea ducatului, mutându-se alături de ducesă și copii la Coburg. În octombrie 1893 avea să se nască primul nepot al ducilor de Saxa-Coburg-Gotha, Principele Carol al României, iar spre sfârșitul anului nori negri au început să umbrească relația ducesei cu monarhul României. În discuție a fost aranjamentul care i-ar fi permis principesei Maria să-și viziteze părinții în Coburg. Într-o scrisoare către regele Carol I, citată mai jos, Maria Alexandrovna dezvăluie o perspectivă asupra sentimentelor fiicei sale în momentul în discuție și a nevoii ei de a scăpa din noua ei țară, oricât de nepotrivit i s-ar părea: „Fiica mea are același caracter ca și mine... la vârsta ei nu poți exista doar pentru datorie și politică și trebuie să-i îngădui sentimentele firești de dragoste pentru vechea ei țară și pentru viața anterioară; dă-i voie să părăsească România împreună cu soțul ei și să se cufunde din nou într-un mediu european”.

*

La 10 ianuarie 1893, la reședința familiei principelui moștenitor al României din Sigmaringen, a avut loc ceremonialul căsătoriei Mariei cu Ferdinand. După solemnități, cuplul princiar plecase pentru aproape o săptămână la casa familiei Hohenzollern-Sigmaringen din Krauchenweis, în apropiere de Sigmaringen. Missy scrie

mai multe scrisori mamei sale în perioada imediat următoare căsătoriei, mărturisind dorul de casă și dorința de-a păstra o legătură strânsă cu familia sa.

Sigmaringen, 16 ianuarie 1893

Draga mea Mamă,

Am părăsit Krauchenweis, nu fără regrete, iar acum suntem aici, în vechile camere. Mi-e atât de dor de tine, Mama, mi se pare atât de amuzant să fiu chiar independentă, dar, uneori, mă simt aproape pierdută. Mereu aștept să vii din clipă în clipă.

Sunt bine și încerc să înving o răceală, care simt că se apropie, cu Glykalin. Este foarte frig, am ieșit să facem o plimbare cu sania în această după-amiază, a fost frumos, dar teribil de frig și capul mi-a înghețat, deși era acoperit cu un *bashlik*²⁶. Ne-a amuzat foarte mult că Regele n-a vrut să iasă, căci pălăria i-a căzut pe nas și l-a rănit, gândindu-se că frigul i-ar putea face rău. Desigur, Mătușa Antoinette²⁷ a spus: *er pimpelt*²⁸. Mătușa Antoinette este destul de bine, deși este răcită.

Colonelul Howard și Lady Monson²⁹ au venit ieri la Krauchenweis pentru ceai și i-am arătat camerele, pentru ca ea să le poată descrie lui Grand-Mama.

Nando s-a dus sus la Unchiul său și sunt singură, deoarece Mătușa Antoinette este în baia ei. Sper că vei avea un sejur frumos la Darmstadt și o călătorie nu prea răcoasă spre Coburg. Sunt atât de încântată că în curând vin și eu! Te rog să îi spui lui Papa să nu rămână pentru noi, deoarece ar fi îngrozitor de nepotrivit pentru el. I-am scris ieri lui Grand-Mama o scrisoare lungă, sper doar că nu au fost prea multe greșeli, dar bineînțeles că nu a fost nimeni care să mi le corecteze. Muzica populară a orașului ne-a încântat cu serenade, marșuri și valsuri frumoase, de compozitori necunoscuți. Sper că Ducky nu va fi prea tristă când se va întoarce la Coburg, căci îmi este tare dor de ea. Cumva, cu greu îmi pot imagina că sunt căsătorită și mă simt ca și cum aș fi despărțită de voi toți pentru o perioadă scurtă de timp. Nu mai ce să îți spun, așa că îmi voi încheia scrisoarea cu dragoste pentru Papa și surori și Fräulein Passavant și un sărut pentru tine, dragă Mama.

A ta iubitoare, Missy

²⁶ Un šal victorian purtat pe cap, inspirat după modelul unor glugi folosite în principal în Rusia și Turcia ca protecție împotriva intemperiilor.

²⁷ Antonia a Portugaliei, principesa Leopold de Hohenzollern-Sigmaringen, mama principelui moștenitor Ferdinand.

²⁸ „Se văicărește” (germ. orig.).

²⁹ Lady Augusta Louisa Caroline Monson (născută Ellis), doamnă de onoare a ducesei de Edinburgh; soția căpitanului Debonnaire John Monson, al 8-lea Baron Monson – aghiotant al ducelui de Edinburgh, mai târziu trezorier.

DRAGA MEA MISSY

*

Viena, 2 februarie 1893

Draga mea Mamă,

Totul este în grabă și pe fugă, așa că până acum nu am găsit timp și pentru distracția mea. Cât de îngrozitor a fost să plec de la Coburg, nu îndrăznesc să mă gândesc la asta că încep să plâng. În fine, am fost un copil îngrozitor care a plâns până la München, încât mă dureau ochii, așa că după cină m-am grăbit în pat; bineînțeles, Alfred era într-o bună dispoziție de zile mari și vorbea despre orice. Am fost atât de încântată s-o văd pe Fräulein. A doua zi dimineață, Nando și cu mine am ieșit câteva minute la cumpărături. Apoi am luat micul-dejun cu Alfred și Fräulein și am plecat din nou! În tren am petrecut o bună parte din timp dormind, ceea ce a fost mai degrabă reconfortant, dat fiind că mă simțeam teribil de tristă, mai ales când mă gândeam la tine, dragă Mama! Mi-e dor de tine la fiecare pas și simt acum cât de mult depindeam de tine.

Când am ajuns, am fost întâmpinați de doamne și domni din România, doamnele extraordinar de elegante și cu buchete dintre cele mai frumoase. Dimineața, Nando și cu mine am vrut să ieșim la cumpărături, dar, din păcate, este o zi de sărbătoare și toate magazinele mari sunt închise, așa că nu am putut să-ți iau rama pe care ți-ai dorit-o, dar Domnul Milbank³⁰ a fost amabil să cumpere una pentru mine și ți-o vom trimite. Tocmai l-am văzut pentru o oră, a fost foarte drăguț. Ne-am petrecut dimineața făcând vizite, majoritatea la cei care ne-au vizitat la rândul lor. Am văzut-o și pe bătrâna Mătușă Clementine³¹, care a trimis toate „salutările” posibile, am văzut-o și pe principesa moștenitoare³², care este foarte elegantă și arată foarte bine, și, într-adevăr, toți sunt foarte amabili. Împăratul³³ a venit la noi, în această seară este organizată o mare cină, destul de groznică, dar vom trece și de asta!

Am o bonetă foarte drăguță care se asortează cu pelerina mea și, probabil, va trebui să o port, deoarece acum pare să se fi încălzit peste tot. Mă simt din nou destul de bine acum și sper să nu se mai întoarcă starea de rău, toată această forfotă este mai degrabă *austregend*³⁴ și trebuie să spun că mă voi bucura când, în sfârșit, voi putea să mă bag în pat. Cina este la ora șase, apoi mergem la operă, se joacă „Lohengrin”³⁵, dar din păcate VanDyck³⁶ nu cântă în seara asta. Cina la români a mers bine, am stat foarte apropiați

³⁰ Ralph Milbanke, diplomat.

³¹ Clémentine de Orleans, principesa August de Saxa-Coburg.

³² Principesa moștenitoare Stéphanie a Austro-Ungariei.

³³ Împăratul Franz Josef al Austro-Ungariei.

³⁴ Probabil „austregend” – „epuizant” (germ. orig.).

³⁵ Operă de Richard Wagner.

³⁶ Ernest van Dyck, tenor belgian.

unul de celălalt, pe scaune foarte joase, dar a fost foarte plăcut. Bătrânul Ghika arată ca o broască bătrână și merge ca o rață, dar te poți înțelege foarte bine cu el. Nando este atât de amabil și are atât de grijă de mine. O să închei acum, te rog să nu te superi că scriu atât de rău. Transmite-le lui Ducky și Charly dragostea mea și spune-i lui Ducky cât de dor mi-e de ea. Știu că te vei gândi foarte mult la mine, la ziua sosirii mele. Multe, multe sărutări. Nando îți sărută mâna.

A ta iubitoare,

Missy

*

La 4 februarie 1893, principesa Maria sosește la București, de unde trimite imediat o telegramă mamei sale la Berlin: Am ajuns în sfârșit; primire extraordinară. Mii de oameni; vremea calmă și rece; camere foarte frumoase și nu chiar mici. Multă dragoste, Missy

*

Câteva zile mai târziu, principesa scrie din țara adoptivă, descriind sărbătorile oficiale ale primirii sale la București:

Draga mea, iubită Mamă,

În sfârșit, găsesc câteva minute să îți scriu, dar până acum chiar nu am putut. Când ai un moment de liniște, te simți atât de *abgespannt*³⁷, încât nu ești în stare să scrii. De unde să încep? Sunt atât de multe lucruri de povestit, încât îmi este cu adevărat dificil. Mai întâi de toate, permite-mi să îți mulțumesc de o mie de ori pentru scrisoarea ta atât de dragă și bună, pe care am primit-o în această dimineață și care mi-a făcut mult bine.

Călătoria noastră din Viena a fost foarte confortabilă în trenul regal; am dormit foarte bine noaptea și ne-am trezit dimineața destul de odihniți. Cu cât ne apropiam mai mult de România, cu atât vremea devenea mai rece. La fiecare gară din noua mea țară, erau mulțimi de oameni și diverse delegații, dar, din fericire, trenul oprea doar pentru scurt timp, așa că totul s-a desfășurat foarte repede. Eram copleșită de flori. În cele din urmă, trenul a intrat în gară la București și a sosit momentul cel temut. Ca într-un vis, am sărit din tren și am fost îmbrățișată călduros de rege. Se auzeau strigăte asurzitoare, ceea ce m-a derutat și a făcut conversația imposibilă. Regele m-a condus

³⁷ „Epuizat” (germ. orig.).

de-a lungul peronului, iar apoi primarul a venit repede cu pâine și sare și a ținut un discurs lung, la care Nando a trebuit să răspundă. În tot acest timp, uralele și strigătele au fost copleșitoare și asurzitoare. După aceea, am intrat într-un salon construit special pentru această ocazie, care era foarte frumos și decorat cu trandafiri albi și roz. Sala era atât de aglomerată, încât abia te puteai mișca, iar o mulțime de doamne mi-au oferit buchete de flori. A trebuit să le tot dau oamenilor din spatele meu, pentru că nu le puteam ține pe toate. Am văzut câteva doamne remarcabil de frumoase, toate foarte elegante și bine îmbrăcate. Entuziasmul era imens, iar toată lumea părea atât de amabilă și încântată.

Apoi, ne-am urcat într-o caleașcă mare, trasă de șase cai cu pene uriașe pe cap, în cele trei culori românești. Nu am mers într-o caleașcă deschisă, pentru că era un vânt puternic și foarte frig. Chiar și așa, mi-am pus mantaua groasă de blană. Am traversat întregul oraș, cred că aproape o oră, până la Mitropolie. Străzile erau pline de oameni, iar soldații erau aliniați pe tot parcursul drumului. Oamenii strigau și aclamau încontinuu.

Ceremonia de la biserică a durat destul de mult și era foarte cald. Am fost bucurasă când s-a terminat, iar în cele din urmă am pornit spre Palat, dar și acest drum a fost lung, pentru că mergeam foarte încet. Când am ajuns la palat, regele m-a condus în camerele noastre. Scara este frumoasă și largă, iar de-a lungul drumului până la ușile camerelor noastre erau eleve îmbrăcate în alb – un contrast puternic cu părul și ochii lor negri și tenul măsliniu. Țineau o „girlandă” lungă și aruncau flori înaintea mea. Era o priveliște minunată și am fost foarte emoționată de această primire călduroasă.

Camerele noastre sunt încântătoare și nu chiar atât de mici, așa cum le descriesese Nando. Budoarul meu este foarte frumos și, când vor sosi toate lucrurile mele, va deveni extrem de confortabil. Abia aștept să îți arăt toate acestea ție, draga mea Mamă, și surorilor mele. Nando a aranjat totul cu atâta grijă și *Liebe*³⁸, că nu-i pot mulțumi suficient, iar Regele este cu adevărat foarte amabil și mă ajută în toate. Este destul loc pentru toate rochiile & lucrurile mele, iar cameristele sunt încântate. Seara, a fost doar un dineu restrâns cu miniștrii și soțiile lor.

Ieri, la ora zece, a venit o delegație de ruși și ne-au adus pâine și sare pe o tavă mare de argint și o iconă. Apoi a avut loc o ceremonie foarte frumoasă: 32 de țărani urmau să se căsătorească în acea zi, iar noi am asistat la nunta celui de-al 32-lea cuplu, în timp ce toate celelalte perechi proaspăt căsătorite erau prezente; după aceea, au trecut pe la noi și ne-au sărutat mâinile. Apoi a venit corpul diplomatic și a trebuit să particip la ceremonie; a fost obositor. După prânz, a avut loc o mare procesiune: toți țăranii proaspăt căsătoriți au trecut prin fața noastră în căruțe trase de boi magnifici,

³⁸ „Iubire” (germ. orig.).

cu coarne aurite. Erau 32 de căruțe, iar în față era o căruță trasă de patru bivoli negri, în care se afla orchestra cântând la instrumente minunate. Au mers cu toții la o mare sală de festivități, unde am mers și noi împreună cu Regele, & eu am oferit fiecărei mirese o pungă mică cu o sumă de bani, iar Nando a făcut același lucru pentru miri. Apoi, Nando a trebuit să bea în sănătatea noilor căsătoriți; ulterior, noi am coborât de pe podiumul unde stăteam și am mers pe la diferitele mese, închinând în cinstea lor. Costumele tradiționale erau superbe, atât ale bărbaților, cât și ale femeilor. A fost o privesc în cântătoare, iar muzica a cântat tot timpul cele mai sălbatice melodii. Seara a fost teatru de gală. M-am îmbrăcat foarte elegant și am fost condusă la tron, în mijloc. Era amuzant să văd doamnele în rochii atât de sofisticate, dar, desigur, nu am înțeles nimic, deoarece piesa era în română. Au jucat „Visul unei nopți de vară”. Astăzi cred că a fost cea mai rea zi dintre toate, a fost o recepție cu peste o mie de oameni, astfel încât, la final, eram complet amețită și acum sunt cu adevărat obosită. Oh, ce mulțime îngrozitoare de monștri bătrâni plictisitori a fost acolo – absolut îngrozitor! A durat de la 11 la 1, iar la sfârșit mi se părea că mi se învârt capul sau ceva de genul acesta, iar la final nu vedeam decât o masă de capete cenușii și negre, unsuroase, cu ochi negri apoși, fracuri, decorații și veste albe. Regele a fost într-adevăr extrem de amabil și a făcut aproape toată conversația singur. În această după-amiază au venit doamnele, iar acum, în sfârșit, am terminat, însă pentru a începe din nou mâine; este îngrozitor, dar trebuie să trec peste asta. După ziua de mâine, cred că vom fi aproape de final. Mâine vei fi în Rusia, cât mi-aș dori să fii aici cu mine, dar sunt sigură că vei veni curând! Aș mai avea multe de povestit, dar chiar nu mai pot azi, & scrisoarea mea este deja atât de lungă. Te rog să-i spui lui Ducky că îi voi scrie cât de curând posibil, dar va înțelege că acum chiar nu am timp. Transmite iubirea mea mătușilor și unchilor și, în special, Xeniei.

Multe sărutări, a ta,

Missy

*

Draga mea Mamă,

Îți mulțumesc mult pentru scrisoarea ta dragă, m-am bucurat atât de mult să o primesc. Ce mult durează până ajung scrisorile. Sunt sigură că Ducky se distrează de minune cu Xenia, uneori simt că sunt geloasă pe ele, pentru că îmi lipsește viața veselă și liberă de la Coburg. Mi-ai spus că o să mi se facă dor de casă și mi-e îngrozitor de dor, și nu este un sentiment deloc plăcut.

Alaltăieri a fost marele bal aici, la palat. Au fost peste două mii de oameni. Am dansat puțin, pentru că l-am rugat pe unchi să mă lase, dar numai cu bărbați foarte în vârstă, așa că, până la urmă, nu am mai vrut să dansez & am preferat să rămân așezată.

DRAGA MEA MISSY

Astăzi, Nando este plecat cu regimentul lui, dar este pentru prima dată, de altfel, până acum, el a fost mereu cu mine. În fiecare după-amiază ieșim la o plimbare lungă cu trăsura, ceea ce este foarte plăcut. Drumurile sunt însă îngrozitor de murdare și te stropești din cap până-n picioare. Săptămâna aceasta mai sunt încă două baluri caritabile. Lady Monson este încântată că se află aici și se distrează foarte mult. Toată lumea este încântată de ea. Astăzi, ea și Colonelul Howard sunt plecați la Sinaia. Nu pot scrie bine astăzi, nu știu de ce. Am primit o scrisoare de la Sandra și, minunea minunilor, una de la Alfred! Lucrurile noastre nu au sosit încă, ceea ce este foarte supărător, pentru că ne-am dori tare mult să le aranjăm. Trebuie să închei această scrisoare idioată și scurtă, pentru că mă simt cam prost astăzi, dar îți voi scrie din nou foarte curând. Multe sărutări pentru Ducky și la fel pentru tine, draga mea Mamă.

A ta iubitoare,
Missy

*

București, 6/18 februarie 1893

Draga mea Mamă,

În sfârșit, au sosit lucrurile noastre, iar acum totul trebuie să fie despachetat & aranjat. Camerele noastre sunt pline în acest moment & într-o dezordine teribilă. Va mai dura câteva zile până vom pune totul în ordine. Dar este o mare plăcere să aranjăm totul, iar camera mea arată deja mult mai confortabilă și primitoare. Nu s-a spart absolut nimic, nici măcar un singur obiect. Sunt foarte bucuroasă să îmi pun tablourile, fiecare dintre ele fiind o amintire dragă din mica noastră cameră de la Coburg. Și Unchiul se amuză foarte mult, venind să ne ajute la aranjat.

Mi-aș dori tare mult să te fotografiezi cât timp ești în Rusia, pentru că nu am decât fotografii foarte vechi cu tine. Străbunica lui Nando a murit, așa că suntem în doliu timp de două săptămâni. A trebuit să-mi iau câteva lucruri negre, pentru că nu aveam aproape nimic. Vremea s-a schimbat, astăzi este urât și plouă. Te rog să îi mulțumești lui Ducky pentru cele două scrisori dragi, care au fost atât de amuzante, și m-am bucurat mult să le primesc. Aștept cu nerăbdare broșa și este tare amabil din partea ta să ne trimiți capetele de umbrelă, îți mulțumesc mult draga mea Mama. Mi-aș dori să ne poți trimite câteva borcane cu acele excelente ciuperci conservate, îți amintești, acelea care îmi plăceau atât de mult. Ar fi grozav dacă ai putea! Zilele trecute a fost un bal de caritate aici, iar toată lumea a venit în costume românești care arătau atât de frumos, & am văzut miște costume atât de drăguțe, ceea ce a făcut evenimentul mult mai amuzant.

Încă nu mă simt rău, deși a trecut puțin timp, nu știu de ce? Sandra mi-a trimis câteva frezii dragi din Coburg, dar, bineînțeles, au ajuns complet ofilite, doar una sau

două flori erau încă proaspete, a fost foarte drăguț din partea lor să se gândească să mi le trimită. Aici nu avem deloc flori, ceea ce îmi lipsește enorm. Madame Maynier³⁹ mi-a trimis rochia roz cu blană, care este într-adevăr foarte frumoasă. Am primit o scrisoare de la Papa, îmi spune că vremea este îngrozitoare la Devonport și că se simte foarte singur. Nando trebuie să meargă acum aproape în fiecare zi după micul-dejun la cazarmă, dar eu am mereu destule de făcut și încerc să nu mă simt prea singură când el nu este aici. Dar este atât de bun cu mine, încât mă răsfăță mereu. Sunt foarte bucuroasă că Ducky se simte atât de bine și fericită în Rusia și că este atât de încântată să fie cu Xenia. Nu am nimic interesant să îți povestesc, pentru că ducem o viață foarte liniștită. Am început lecțiile de română și le găsesc teribil de dificile. La revedere pentru astăzi, draga mea Mama, cu un sărut plin de dragoste.

A ta mereu, micuța Missy

*

9 februarie 1893

Draga mea Mamă,

Nu îți pot spune ce plăcere imensă îmi fac scrisorile tale, îmi fac atât de bine, pentru că uneori am atât de teribil un *Sehnsucht*⁴⁰, care mă face să mă simt foarte nefericită, deși toți de aici mă înconjoară cu cea mai emoționantă dragoste și afecțiune. Unchiul este atât de bun și are mare grijă de mine, mai ales că nu ar trebui să răcesc. Cu toate acestea, chiar acum am o răceală zdravănă. Cât de îngrozitor trebuie să fi fost pentru tine la Londra la început, în acea oribilă, oribilă, neagră Londra și cu Papa mereu plecat. Eu, într-adevăr, nu am de ce să mă plâng, trebuie doar să îi fiu profund recunoscătoare lui Nando al meu, care are cea mai emoționantă grijă de mine și când mă simt tristă și nefericită, îmi spune să vin la el să mă plâng și niciodată nu devine nerăbdător. Într-adevăr descopăr în fiecare zi ce comoară regăsesc în el și sunt cu adevărat recunoscătoare lui Dumnezeu că mi-a dat un asemenea soț. Încă nu mă simt rău, dar nici nu a trecut chiar o lună de la ultima dată, pentru că, dacă îți amintești, a venit din nou și a durat ceva timp, dar aștept în fiecare zi. Zilele acestea au fost mai degrabă obositoare, pentru că a trebuit să văd o mulțime nesfârșită de oameni.

³⁹ Augustine Maynier, croitoreasă a regalității, deținea o casă de modă pe strada Wigmore nr. 9 din Londra, la aceeași adresă existând și un magazin de bijuterii al surorii acesteia, Emile Maynier. Multe din ținutele principesei Maria de Edinburgh au fost comandate la *Madame Maynier*; vezi și capitolul „Corbeille de Mariage”, în Diana Mandache, *Bijuteriile Reginei Maria*, Editura Corint, 2018, p. 25. Missy scrie Menier, incorect.

⁴⁰ „Dor” (germ. orig.).

A fost un bal la teatru alaltăieri. Despre dans *war keine Rede*⁴¹, era atât de aglomerat, iar la noi se uitau mii de oameni. Aici nu este deloc greu să ne facem plăcuți, pentru că toată lumea este încântată, și vor fi multe de făcut: vizite la școli, instituții etc. ... și îmi vine în mod foarte firesc să îmi manifest interesul față de toate acestea. Se organizează foarte multe baluri de caritate, iar anul acesta toți speră să strângă sume mari, pentru că sunt o atracție nouă pentru toată lumea și toți vor să mă vadă. La ultimul bal, m-am simțit mai degrabă ca un animal de expoziție, dar dacă le oferă vreo satisfacție să mă privească, chiar nu mă deranjează. Madame Grecianu este foarte drăguță⁴² și mă ajută mult când sunt foarte mulți oameni, îmi amintește cine sunt ei și cu cine ar trebui să vorbesc și, de multe ori, începe conversația pentru mine. Zilele acestea este un soare splendid și ieri după-amiază am ieșit la o plimbare lungă, nu pot spune că a fost deosebit de amuzant, pentru că plimbările de iarnă nu sunt niciodată prea distractive, dar am simțit că mi-a făcut bine. Doamnele de aici (dintr-un anumit cerc) ne-au oferit un splendid *Tafelauf-satz*⁴³, din argint, într-adevăr foarte atent și frumos lucrat. Doamnele dintr-un alt cerc mi-au oferit două costume românești superbe, iar altele o splendidă cuvertură mare pentru pat sau pian, brodată minunat. Îmi lipsesc florile aici, nu am deloc și sunt atât de rare iarna.

Sper că Ducky se distrează, sunt sigură că are o prietenie grozavă cu Xenia și că se distrează de minune împreună și sunt foarte bucuroase.

Trebuie să fi fost groaznic pentru bietul Nando să fie aici, singur, pentru că nu este un loc prea animat. Regele este foarte bun, dar nu este un companion amuzant, pentru că trăiește doar pentru muncă, dar cred că este cu adevărat bucuros că sunt aici, pentru că este aproape mereu cu noi și pare să îi facă plăcere. M-am amuzat teribil să primesc o telegramă de la Meister și soția lui, urându-mi *Viel Glück*⁴⁴, a fost cu adevărat emoționant, nu crezi? Nando îi scrie dragii de Granny, foarte elegant din partea lui, așa spune. Eu încă nu am făcut-o, nu am curajul, mă și plictisește. Și apoi, am destule de scris pentru voi toți, pentru că, bineînțeles, și Alfred și Sandra vor să știe de la mine. Dar acum trebuie să închei, draga mea Mama. Mă gândesc din ce în ce mai mult la tine și îmi doresc doar ca într-o zi să îți pot mulțumi pentru tot, tot!

A ta, mereu recunoscătoare,

Missy

⁴¹ „Nici nu se pune problema” (germ. orig.).

⁴² Maria Greceanu, doamnă de onoare a principesei Maria.

⁴³ „Ornament pentru centrul mesei/ set masă/ piesă centrală” (germ. orig.).

⁴⁴ „Noroc” (germ. orig.).

CUPRINS

MULȚUMIRI. NOTĂ EDITORIALĂ	7
CRONICI REGALE VICTORIENE	9
DRAMATIS PERSONAE	17
I. IDENTITATE NAȚIONALĂ ȘI DORUL DE CASĂ 1893	21
II. ÎNTRE TIRANICUL UNCHI ȘI PAPUCUL BUNICII 1894	97
III. ÎNTÂLNIRI 1895	143
IV. EVENIMENTE DE FAMILIE 1896	183
V. „DATORIA ȘI NUMAI DATORIA” 1897	213
VI. ALMANAHUL DE GOTH 1898	263
VII. CUM SE VOR SFÂRȘI POVEȘTILE SUCCESIUNII 1899	317
VIII. TRISTEȚI 1900	363
INDICE DE NUME	425

Istoria cu blazon este istoria elitelor autentice. Este povestea unei lumi care a strălucit prin stil, inteligență, bun-gust și subtilitatea conversației din saloane. Este istoria unor oameni care au fost binecuvântați nu numai cu avere și ranguri, ci și cu patriotism, spirit de sacrificiu și simțul datoriei.

Studii istorice, jurnale, memorii, monografii, evocări, literatură „cu ștaif”, reeditări sau mărturii inedite ne vor ajuta să recuperăm istoria dramatică și plină de farmec a vechilor elite românești sau de pe alte meleaguri.

Purtați de dorința de a ne aminti cine suntem, să deschidem vechile cufere rămase de la bunici, să suflăm praful de pe blazon și să-l purtăm, cu mândrie, pe o carte.

Correspondența istorică este o formă distinctă de literatură, dar și de istorie privată. Ambele corespondente, ducesa de Saxa-Coburg-Gotha și fiica sa, principesa Maria a României, deschid o nouă perspectivă asupra vieții cotidiene regale. Dialogul mamă-fiică se metamorfozează într-un document istoric, revelând voci feminine puternice, surprinse între rigorile caselor regale și dorința de libertate personală. În aceste pagini, cititorul va descoperi nu doar istorii familiale și politice, dar și emoțiile sau temerile unor femei care, prin destin, au fost martore privilegiate ale istoriei Europene.

Volumul descrie evenimente cuprinse între anii 1893 și 1900, anul 1893 fiind semnificativ pentru istoria dinastiei din România, prin căsătoria principelui moștenitor Ferdinand cu principesa Maria de Edinburgh. De atunci începe istoria tinerei principese Maria în România, prin intrarea într-o nouă familie, dinastie și țară. Scrisorile dezvăluie un univers privat al regalității europene, în care se intersectează marile teme ale epocii victoriene: datorie dinastică, constrângeri matrimoniale, relații de familie, dar și preocupări cotidiene, petrecerea timpului liber sau trăiri interioare. Totodată, sunt conturate portrete vii ale unor personalități victoriene, precum și atmosfera unei Europe aflate în schimbare.

Prin detalii bogate, corespondența oferă cititorului acces la culisele Casei Regale a României și la rețeaua complexă de legături cu dinastiile din Marea Britanie, Germania și Rusia, surprinzând modul în care femeile din familiile regale au negociat rolurile publice și responsabilitățile personale. *Draga mea Missy* este o carte-document care unește valoarea istorică cu emoția unei confesiuni, aducând mai aproape de cititor vocea intimă a principesei moștenitoare a României – viitoarea regină Maria – și a mamei sale.

Diana Mandache

De savurat
alături de
vinurile
Tohani

TOHANI ROMÂNIA
VINURI DE CREAȚIE

CATEGORIA A
ISTORIE ȘI STUDII
CULTURALE
EVALUARE CNCS
2020-2024

ISBN: 978-630-361-052-8

9 786303 610528
www.edituracorint.ro